

REGIONSAMVERKAN SYDSVERIGE

Webbinarium om Ortsstruktur och funktionella samband i södra Sverige

Sändningen börjar snart...

REGIONSAMVERKAN SYDSVERIGE

Webbinarium om Ortsstruktur och funktionella samband i södra Sverige

Hannah Bauer Burton, Region Skåne, moderator

Dagordning

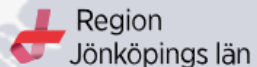
- 08.30, Inledning och Praktisk info - Hanna Bauer Burton, moderator
- Välkomna - Karin Helmersson, Regionsamverkan/Region Kalmar
- Bakgrund, syfte och teori - Jesper Borgström, Regionsamverkan/Region Skåne
- Presentation av genomförd studie - Joakim Franklin, WSP
- Frågor
- Hur tar vi materialet vidare? - Jesper Borgström, Regionsamverkan/Region Skåne & Ida Hedberg, Region Jönköpings län
- 10.00, Tack & avslut

REGIONSAMVERKAN SYDSVERIGE

Karin Helmersson, Region Kalmar län,
ordförande utskottet för regional utveckling

231020

SYDSVERIGE

2,7 MILJONER INVÅNARE 26% AV
SVERIGES BEFOLKNING 6 REGIONER

STRATEGISKT GEOGRAFISKT LÄGE I NORRA EUROPA

REGION
BLEKINGE

Region Halland

Region
Jönköpings län

Region Kalmar län

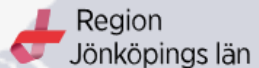

REGION
KRONOBERG

REGION
SKÅNE

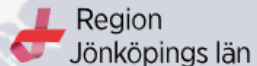
www.regionsamverkan.se

REGIONSAMVERKAN SYDSVERIGE

Bakgrund, syfte och teori

Jesper Borgström, Region Skåne, samhällsplanerare

Bakgrund, syfte och teori

Den nya ekonomiska geografin - Teoribildning som försöker förklara vilka mekanismer som ligger bakom skillnader i hur regioner och orter utvecklas. En central tes är att täthet och storlek ger fördelar

Bakgrund, syfte och teori

Den nya ekonomiska geografin - Teoribildning som försöker förklara vilka mekanismer som ligger bakom skillnader i hur regioner och orter utvecklas. En central tes är att täthet och storlek ger fördelar

Regionförstoring - Utveckling där utbytet mellan orter blir större över tid och pendlingssträckorna ökar. De funktionella arbetsmarknadsregionerna blir större

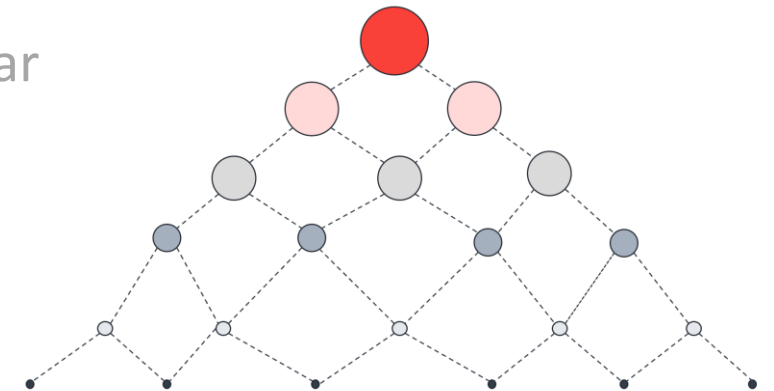

Bakgrund, syfte och teori

Den nya ekonomiska geografin - Teoribildning som försöker förklara vilka mekanismer som ligger bakom skillnader i hur regioner och orter utvecklas. En central tes är att täthet och storlek ger fördelar

Regionförstoring - Utveckling där utbytet mellan orter blir större över tid och pendlingssträckorna ökar. De funktionella arbetsmarknadsregionerna blir större

Ortshierarki och ortsstrukturer - finns på flera olika nivåer, såväl lokal, regional, nationell som global nivå

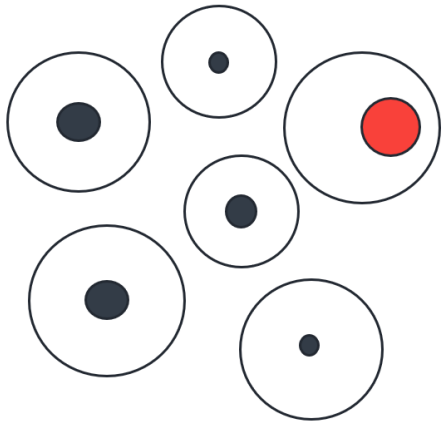

Ortshierarki. Fritt efter Adolphson et al

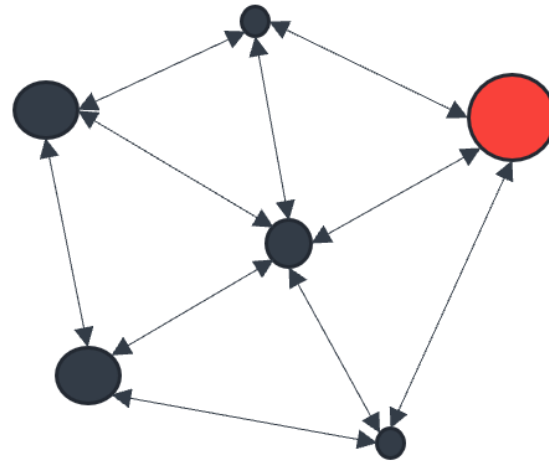
Bakgrund, syfte och teori

Exempel på Ortsstrukturer

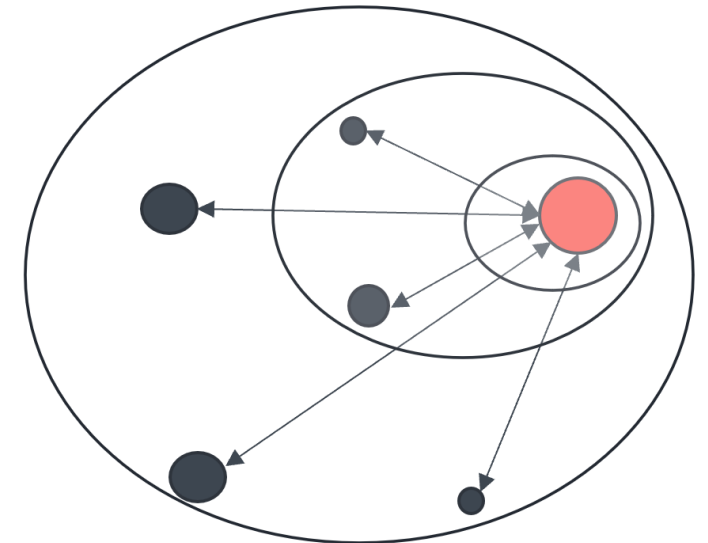
I. Självständiga?

II. Ömsesidiga?

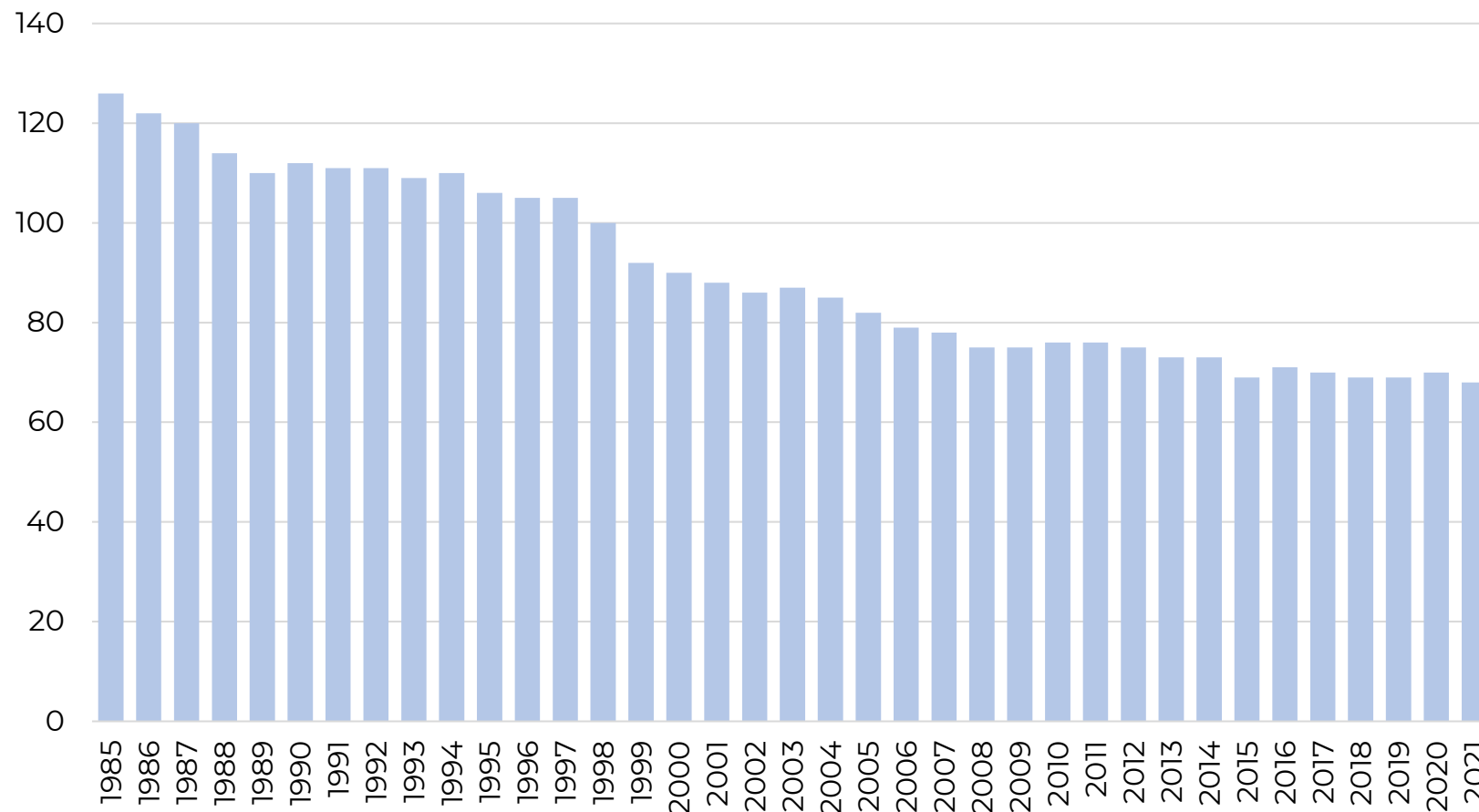

III. En dominerande?

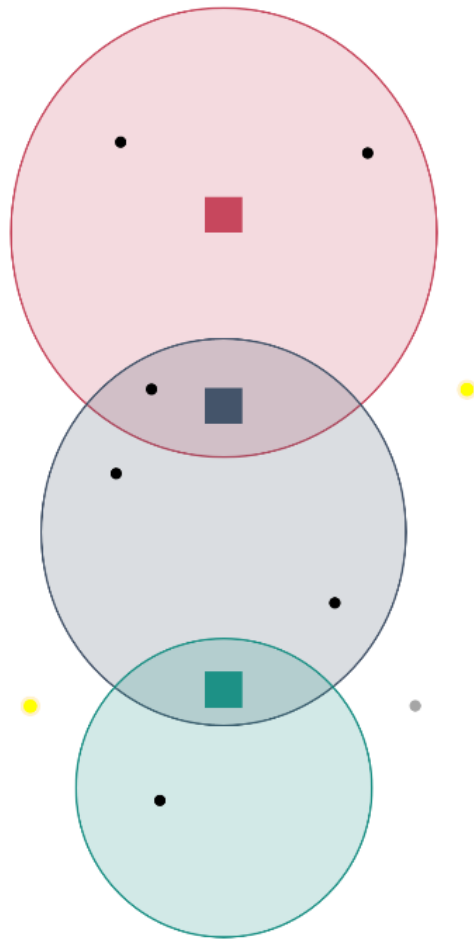

Regionförstoring och lokala arbetsmarknader

LA-regioner i Sverige

Källa: SCB

■ Primärt arbetsmarknadscentrum

- Kärnan som arbetsmarknadsregionen byggs upp kring. Andelen utpendlare är mindre än 70 procent, den största specifika utpendlingen till en annan ort är mindre än 15 procent och minst en annan ort är beroende av den.

■ Sekundärt arbetsmarknadscentrum

- Ort som i hög utsträckning är beroende av ett primärt centrum. Andelen utpendlare är mindre än 70 procent, den största specifika utpendlingen till en annan ort är minst 15 procent och minst en ort är i sin tur beroende av det sekundära centrumet.

■ Tertiärt arbetsmarknadscentrum

- Ort som i hög utsträckning är beroende av ett sekundärt centrum. Andelen utpendlare är mindre än 70 procent, den största specifika utpendlingen till en annan ort är minst 15 procent och minst en ort är i sin tur beroende av det tertiära centrumet.

● Självständig orter

- Ort som inte är integrerad i en arbetsmarknadsregion. Andelen utpendlare är mindre än 70 procent, den största specifika utpendlingen till en annan ort är mindre än 15 procent och inga andra orter är beroende av den självständiga orten.

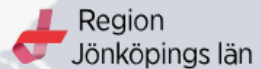
• Övrig ort

- Ort som är beroende av ett arbetsmarknadscentrum. Andelen utpendlare är större än 70 procent, den största specifika utpendlingen till en annan ort är större än 15 procent. Inga andra orter är beroende av den övriga orten. Orten kan vara kopplad till mer än en arbetsmarknadsregion om den riktade pendlingen är större än 15 procent till två olika orter.

• Övrig ort med spridd pendling

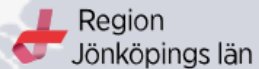
- Ort som är beroende av flera olika orter utan stark koppling till en specifik ort. Andelen utpendlare är större än 70 procent, den största specifika utpendlingen till en annan ort är mindre än 15 procent. Inga andra orter är beroende av den övriga orten.

www.regionsamverkan.se

ORTSSTRUKTUR OCH FUNKTIONELLA SAMBAND I SÖDRA SVERIGE

Joakim Franklin, WSP

Vad ska jag tala om?

- Demo av kunskapsunderlag
- Smakprov från innehållet:
 - Sydsveriges tätorter och funktionella geografier
 - Utvecklingsriktningen lokalt och regionalt
 - Olika förutsättningar för ökad funktionalitet och lokal utveckling
 - Sydsverige i ett större sammanhang
 - Varför ser det ut som det gör?

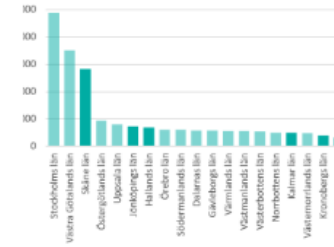
Ortsstruktur och funktionella samband i södra Sverige

Klicka på valfri ruta till höger för att komma till rapporten

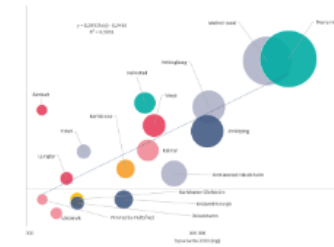
Klicka på rutan "1. Introduktion" för att börja från början

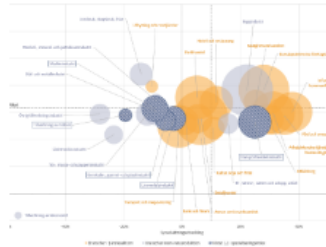
1. Introduktion

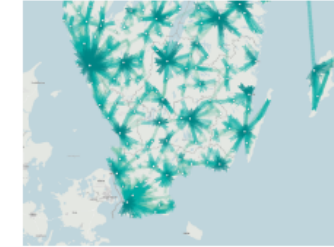
2. Läns- och LA-nivå: Befolkning

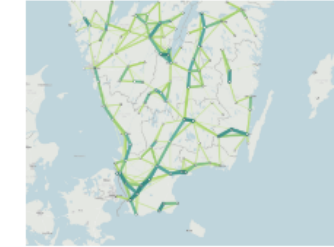
3. Läns- och LA-nivå: Regionförstoring och...

4. Läns- och LA-nivå: Näringsstrukturer

5. Tätortsnivå: Befolkningsstruktur

6. Tätortsnivå: Funktionella geografier

7. Slutsatser

8. Referenser

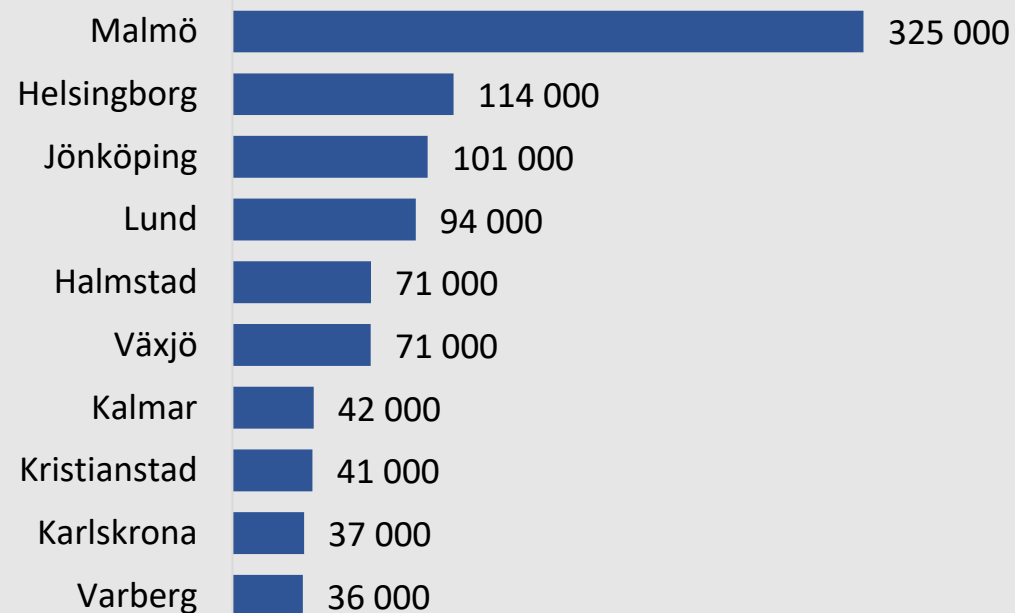

9. Bilagor

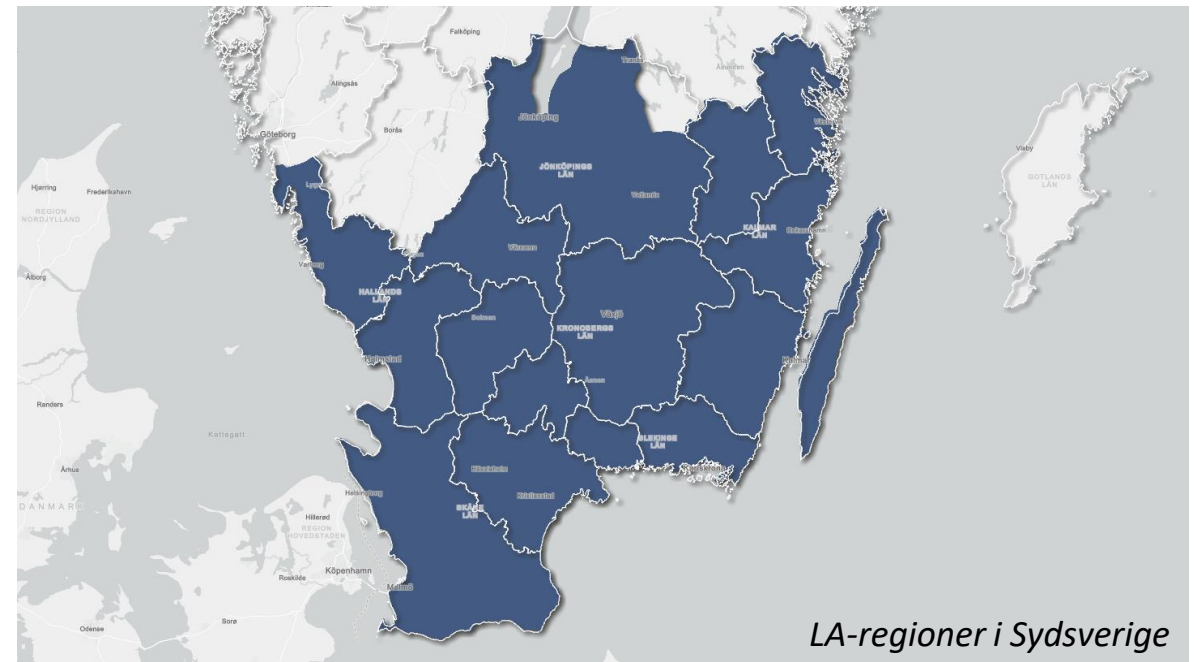
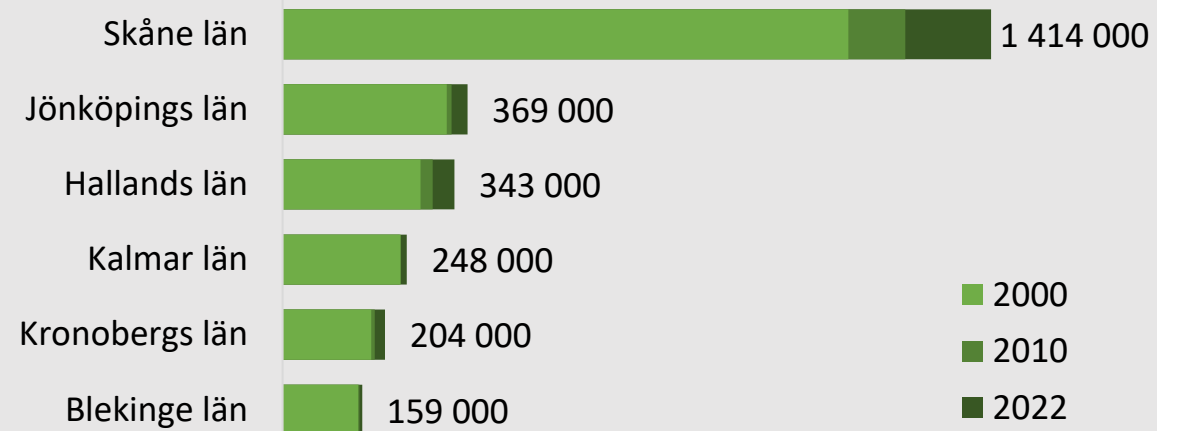
Sydsverige i korthet

- 6 län, 77 kommuner och 15 LA-regioner
- En fjärdedel av Sveriges befolkning och sysselsättning

10 största tätorterna (SCB, 2020)

Folkmängd

Vart är vi på väg?

Fler invånare och arbetstillfällen men också skillnader i takt

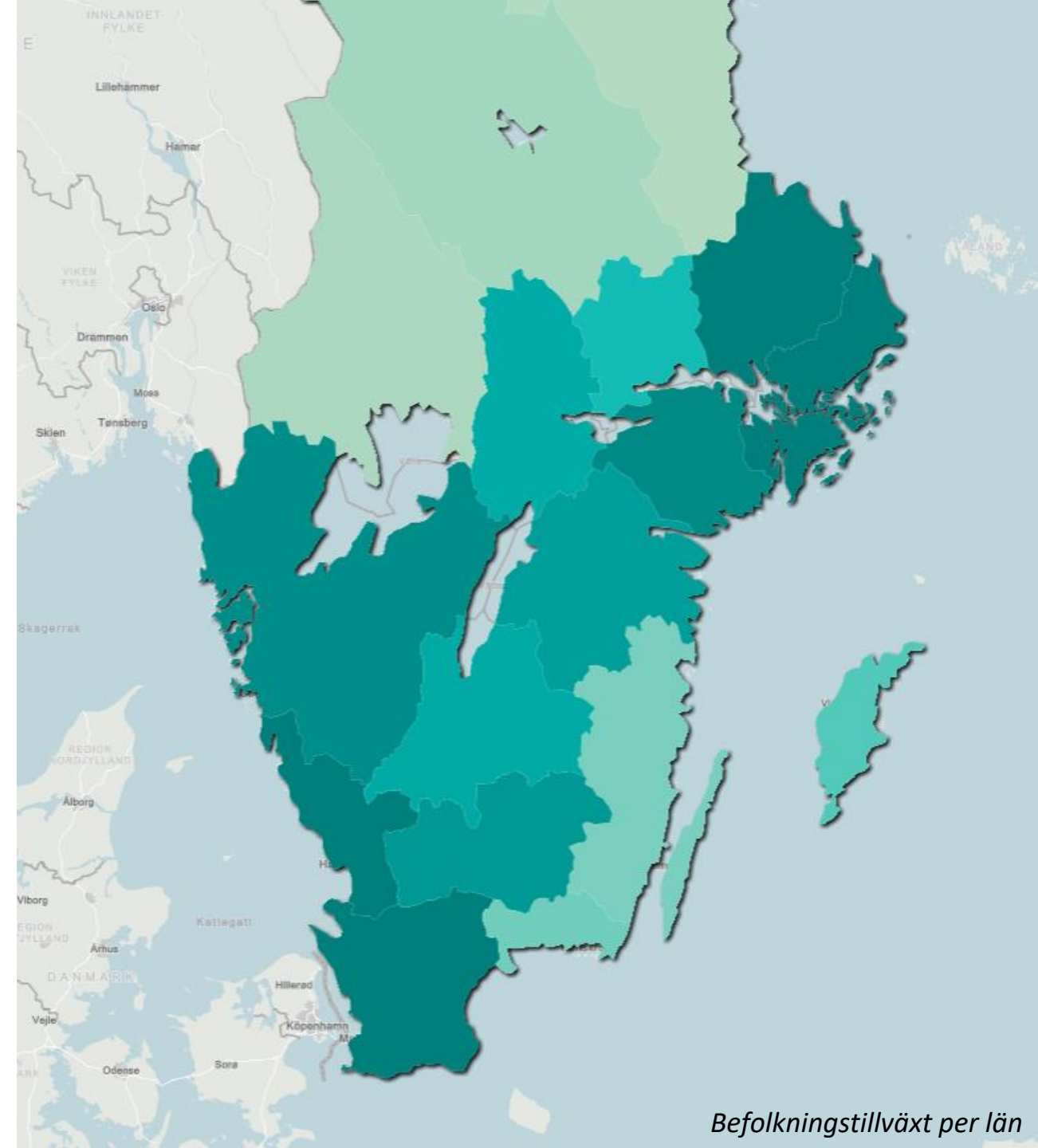
- Högre tillväxt längs västkusten än i centrala delar och öst
- Befolkningstillväxt tätt förknippad med utrikes invandring

Hög och växande tätortsgrad

- 9 av 10 invånare bor i en tätort. Andelen ökar också över tid.
- Kommunhuvudorter står för över 80% av Sydsveriges befolkningstillväxt

En pågående strukturomvandling av Sydsveriges näringsliv

- Färre jobb i varuproduktion och allt fler inom tjänstenäringsar
- Ökad produktivitet inom varuproduktion utan motsvarande ökning av sysselsättning
- Varuproduktion betydelsefull sektor även i framtiden. Sannolikt med förändrat behov av kompetenser och arbetskraft.

Befolkningstillväxt per län

Ca 500 tätorter i Sydsverige

...enl definition baserad på funktionalitet

Tätorterna har karaktär av boendeorter, arbetsorter eller blandorter

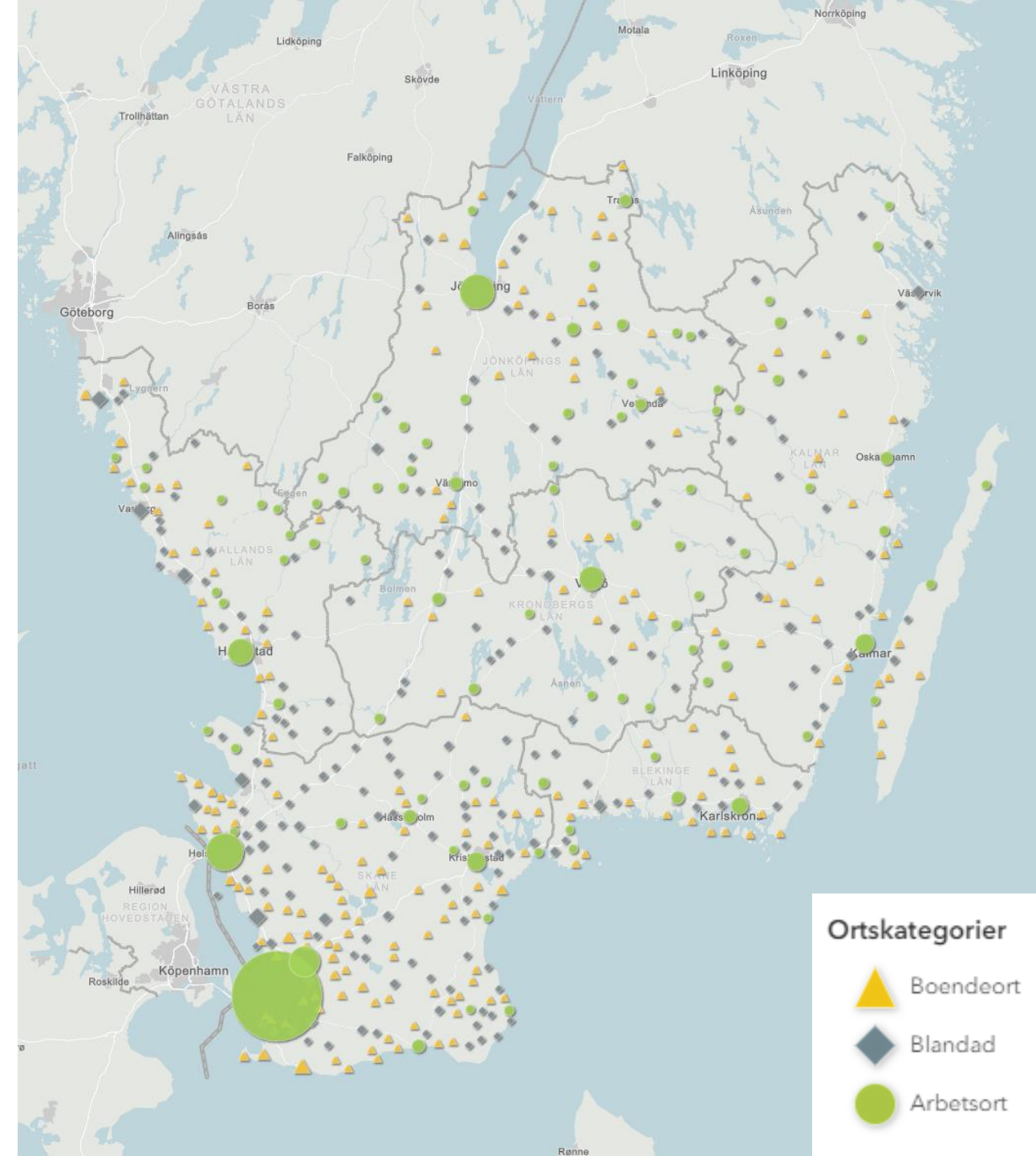
➤ Baserat på arbetspendling mellan orterna

Ju större tätort desto...

➤ Högre utbildningsnivå

➤ Högre löneutveckling

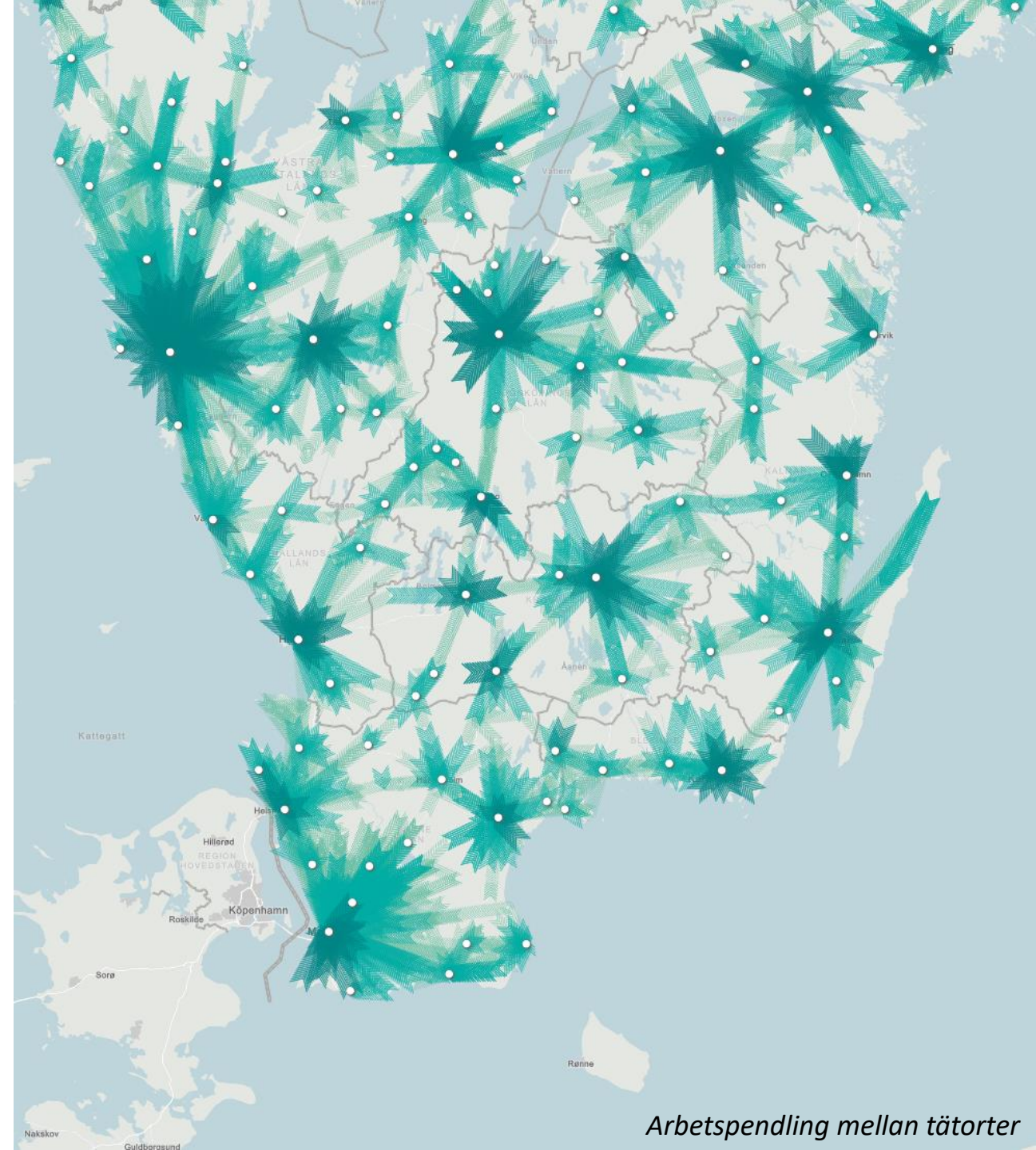
➤ Större sannolikhet för jobbtillväxt

Sydsveriges funktionella arbetsmarknadsregioner

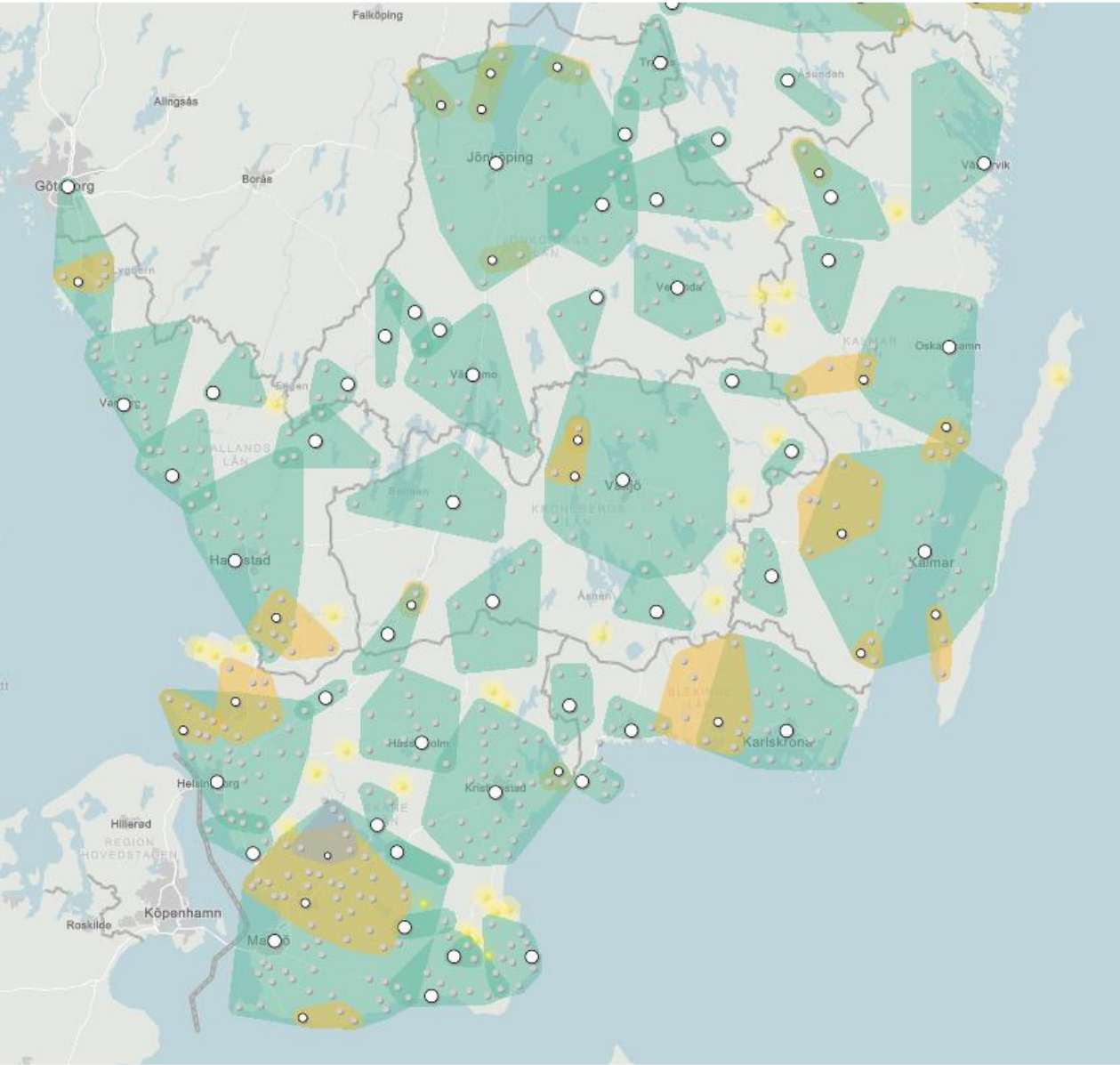
Ca 40 funktionella geografier med tätorter som grund

- Utgår från tätort med funktion som arbetsmarknadskärna, ibland kompletterad med sekundära kärnorter
- I kärnorternas omland finns andra tätorter som är funktionellt knutna till kärnorna, i många fall med karaktär av boendeorter - En inbördes arbetsdelning mellan orterna

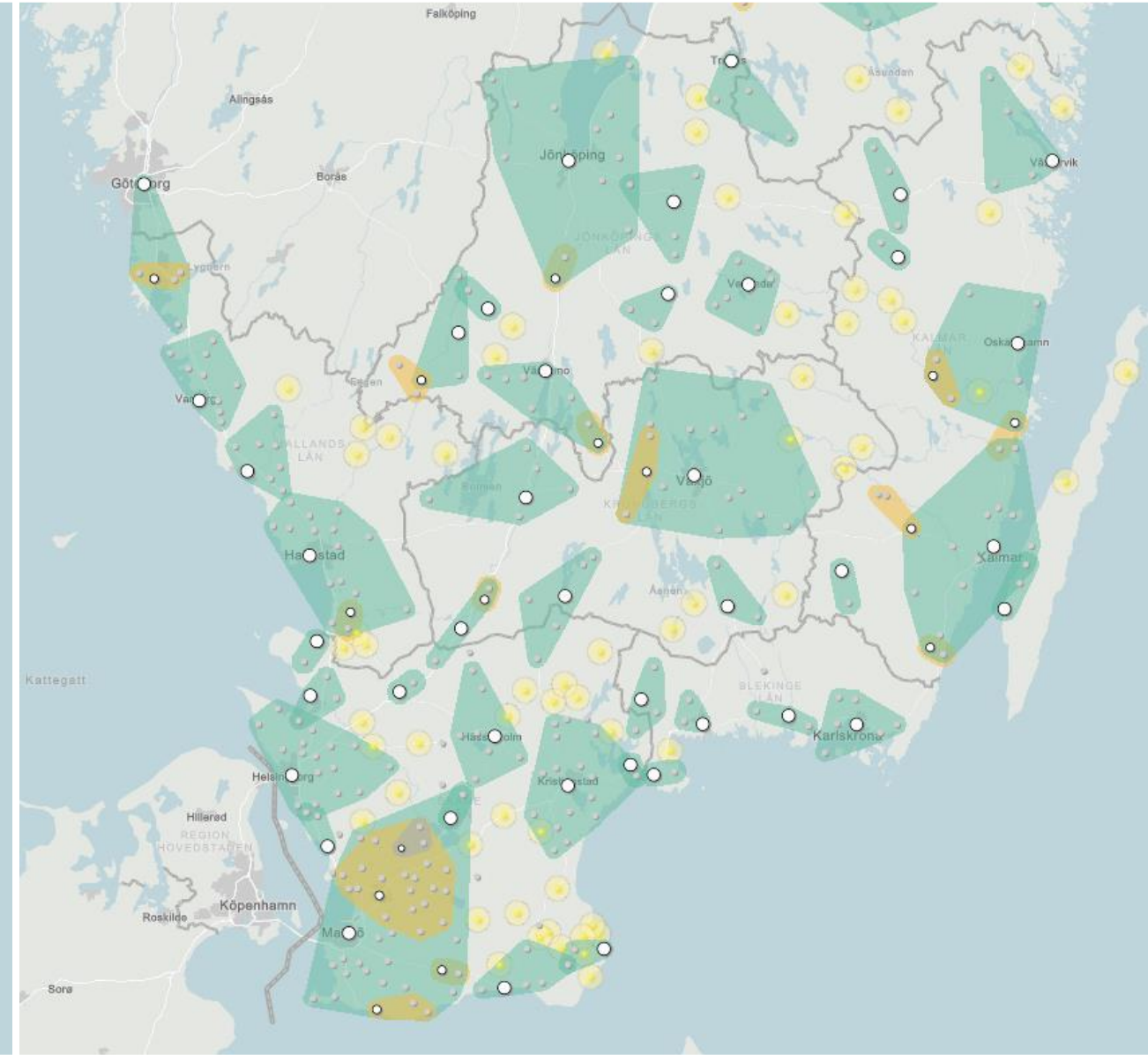

Funktionella arbetsmarknadsregioner

Inrikesfödda

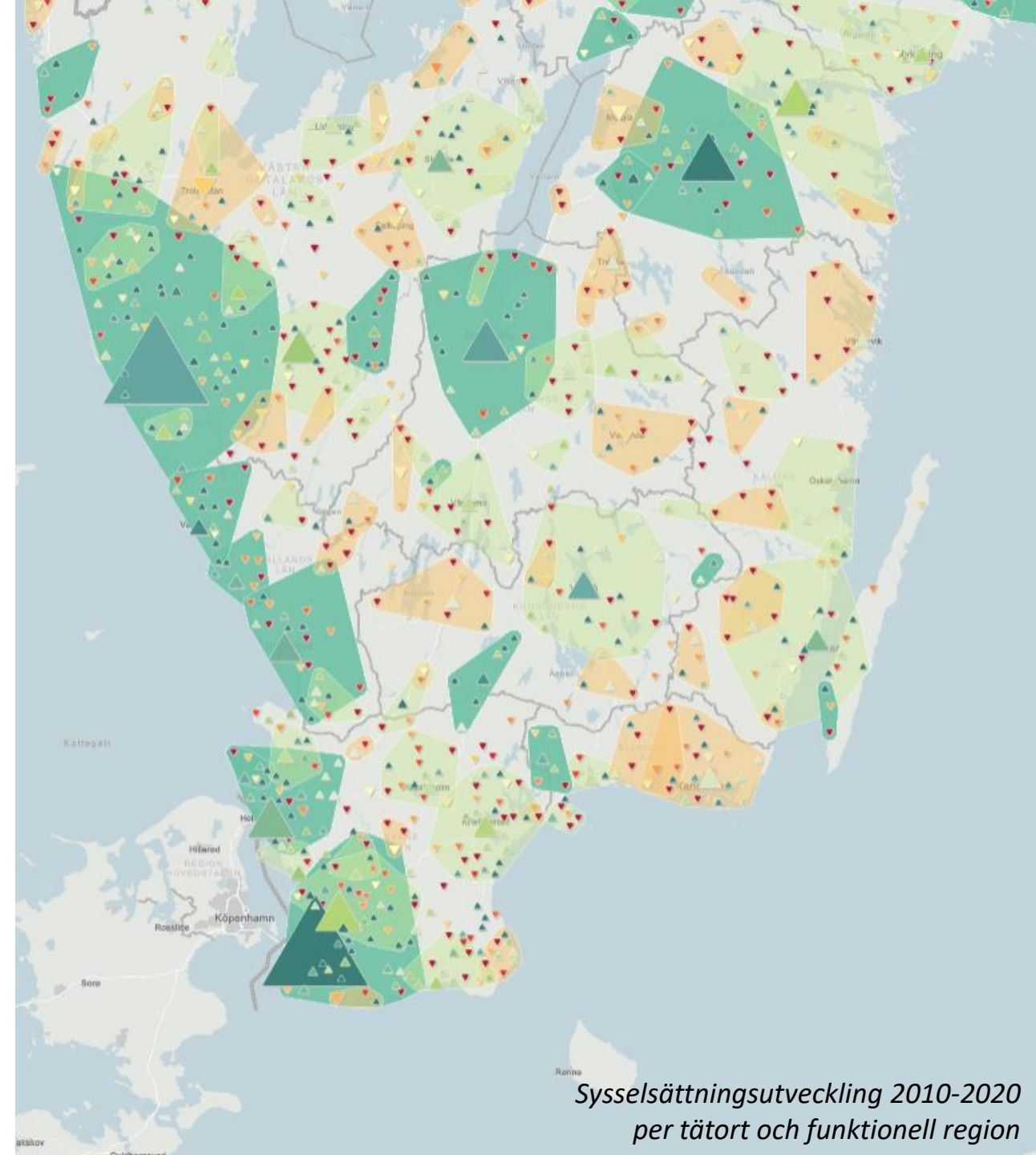

Utrikesfödda

En rumslig koncentration av tillväxt

- Tre av fyra nya jobb i Sydsverige 2010-2020 tillkom i de funktionella regionerna runt de 7 största städerna samt Göteborg.
- Kärnorten växer snabbare eller krymper långsammare än andra delar av den funktionella regionen.
- Flera delförklaringar:
 - ✓ Lokal och regional näringslivsprofil – högre andel jobb i nationellt växande branscher
 - ✓ De större orternas och funktionella regionernas attraktivitet för befolkning och näringsliv
 - ✓ Högre tillgänglighet till kompetens och arbetskraft. Större skillnader för arbetskraft med specifika kompetensprofiler än arbetskraft i allmänhet
- Landsbygdens och mindre orters möjligheter att dra nytta av utvecklingen är i hög grad kopplade till tillgänglighet och regionförstoring

*Sysselsättningsutveckling 2010-2020
per tätort och funktionell region*

Platser med flera utmaningar

De allra flesta platser har någon faktor som är ogynnsam för dess utvecklingsförutsättningar. Tätorter med flera sammanfallande samhällsutmaningar är dock överrepresenterade i vissa lägen.

- I de funktionella regionernas utkanter
- I glesa geografier
- I skärningen mellan länsgränser
- I östra Sydsverige, där de längre avstånden mellan större städer gör att funktionella "mellanrum" lättare kan uppstå

Parallella samhällsutmaningar hämmar förutsättningar för ökad funktionalitet och lokal utveckling.

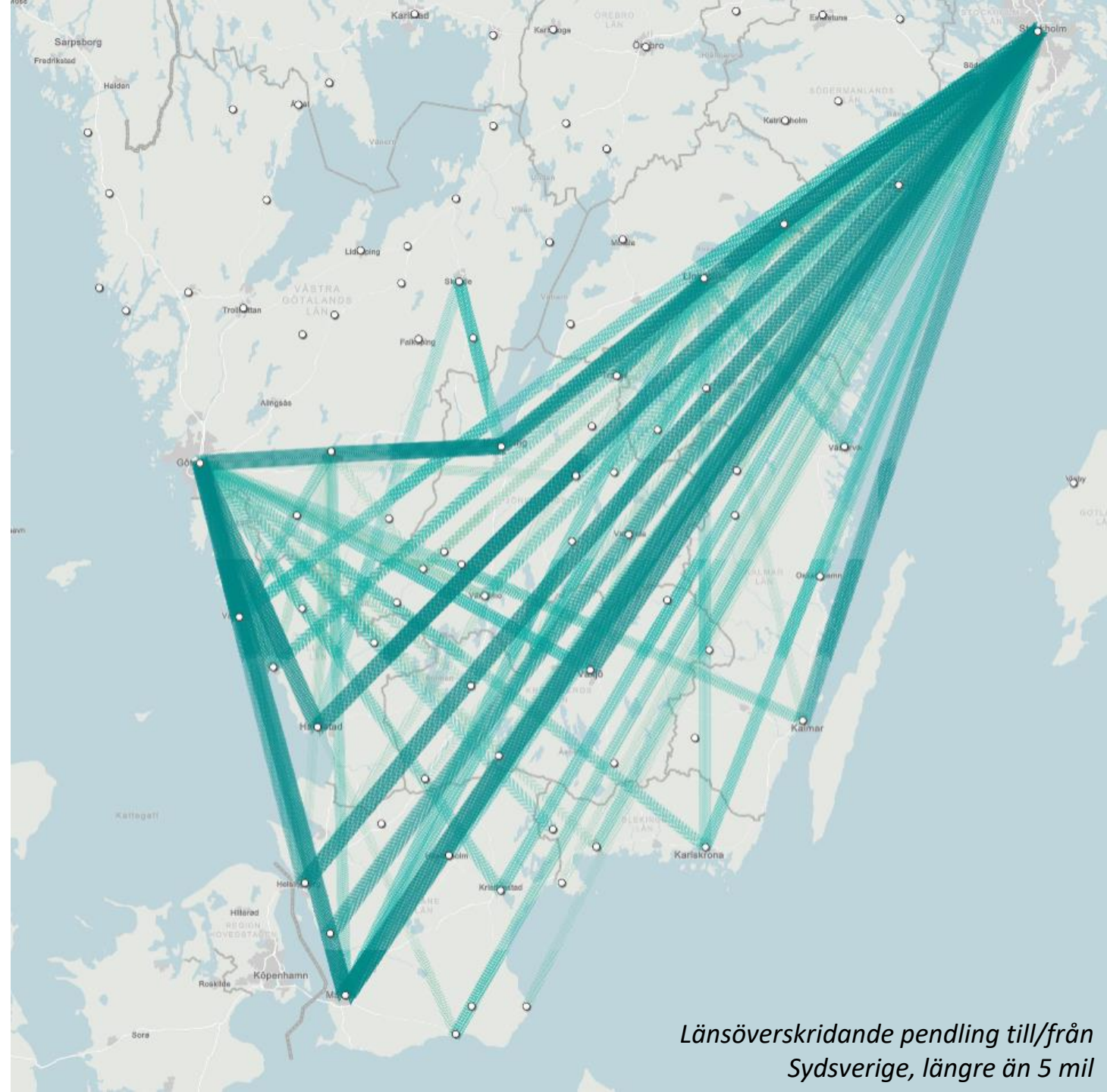

Tätorter med 0/5 samhällsutmaningar

Sydsverige i ett större sammanhang

Sydsverige ingår i ett än större funktionellt sammanhang med viktiga relationer till i första hand Köpenhamn, Göteborg, Östergötland och Stockholm

- Över samtliga länsgränser finns lokalt viktiga arbetsmarknadskontakter
- Utöver lokal pendling mellan närliggande orter består den länsöverskridande arbetspendlingen i hög utsträckning av kontakter mellan eller till större städer.
- Arbetsmarknadskontakterna med Göteborg och Stockholm är för många större städer i Sydsverige starkare än länkarna till andra sydsvenska städer
- För samtliga residensstäder i Sydsverige svarar antingen Stockholm, Göteborg eller Köpenhamn för en större andel av arbetsinkomstflöden än någon enskild inkomstström inom Sydsverige

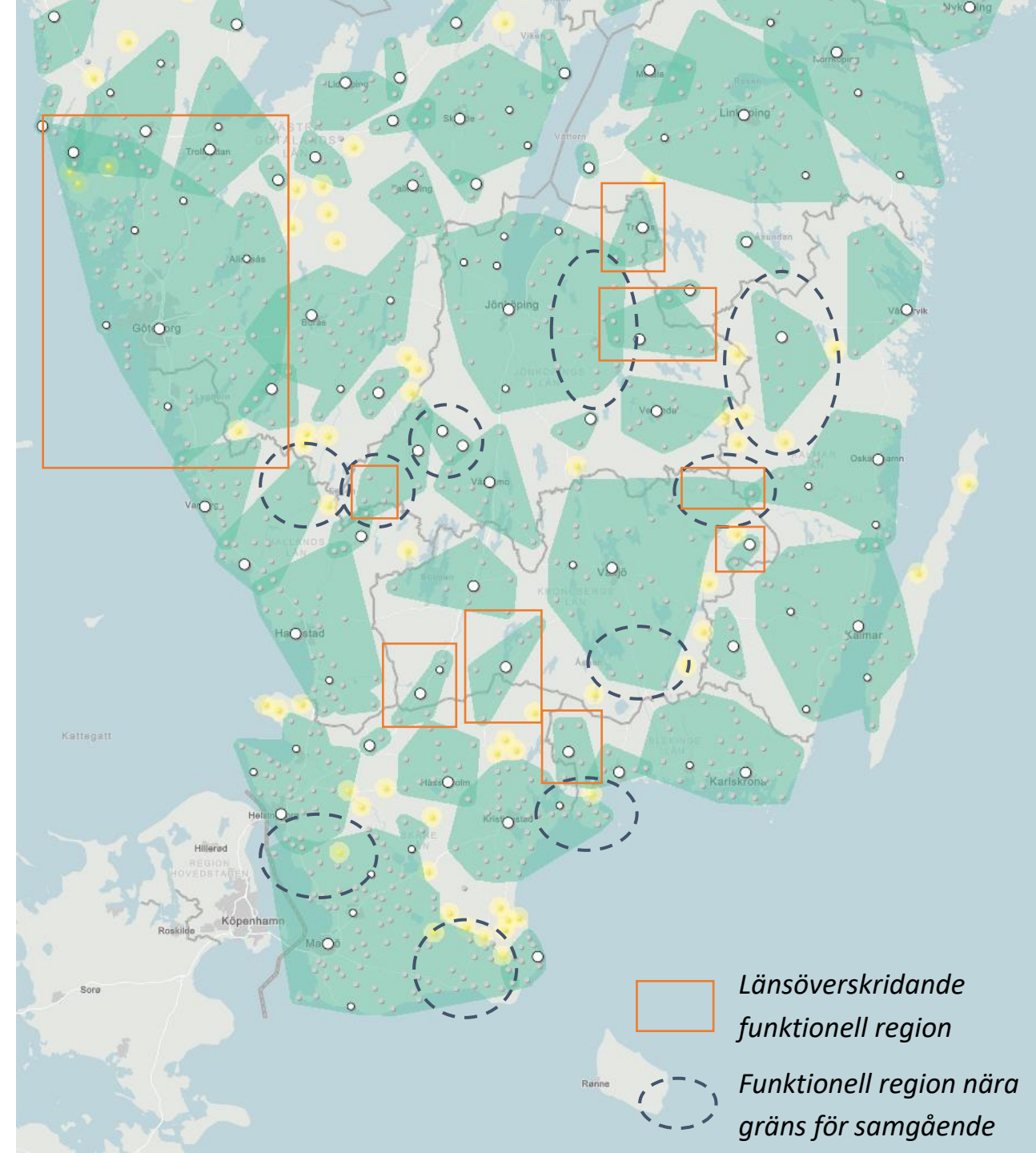
Länsöverskridande pendling till/från Sydsverige, längre än 5 mil

Länsöverskridande funktionella samband

Länsöverskridande funktionella regioner är ofta relativt små mätt i antal sysselsatta

➤ Kristianstads och Sölvesborgs funktionella regioner nära gräns för samgående, övriga funktionella regioner nära gränsvärde är inomregionala:

- Nässjö-Jönköping
- Landskrona samt Ystad-Malmö
- Tingsryd samt Åseda-Växjö
- Hultsfred-Vimmerby
- Ullared-Falkenberg
- Smålandsstenar-Gislaved/Anderstorp
- Hillerstorp-Gnosjö

Påverkan på de funktionella sambanden

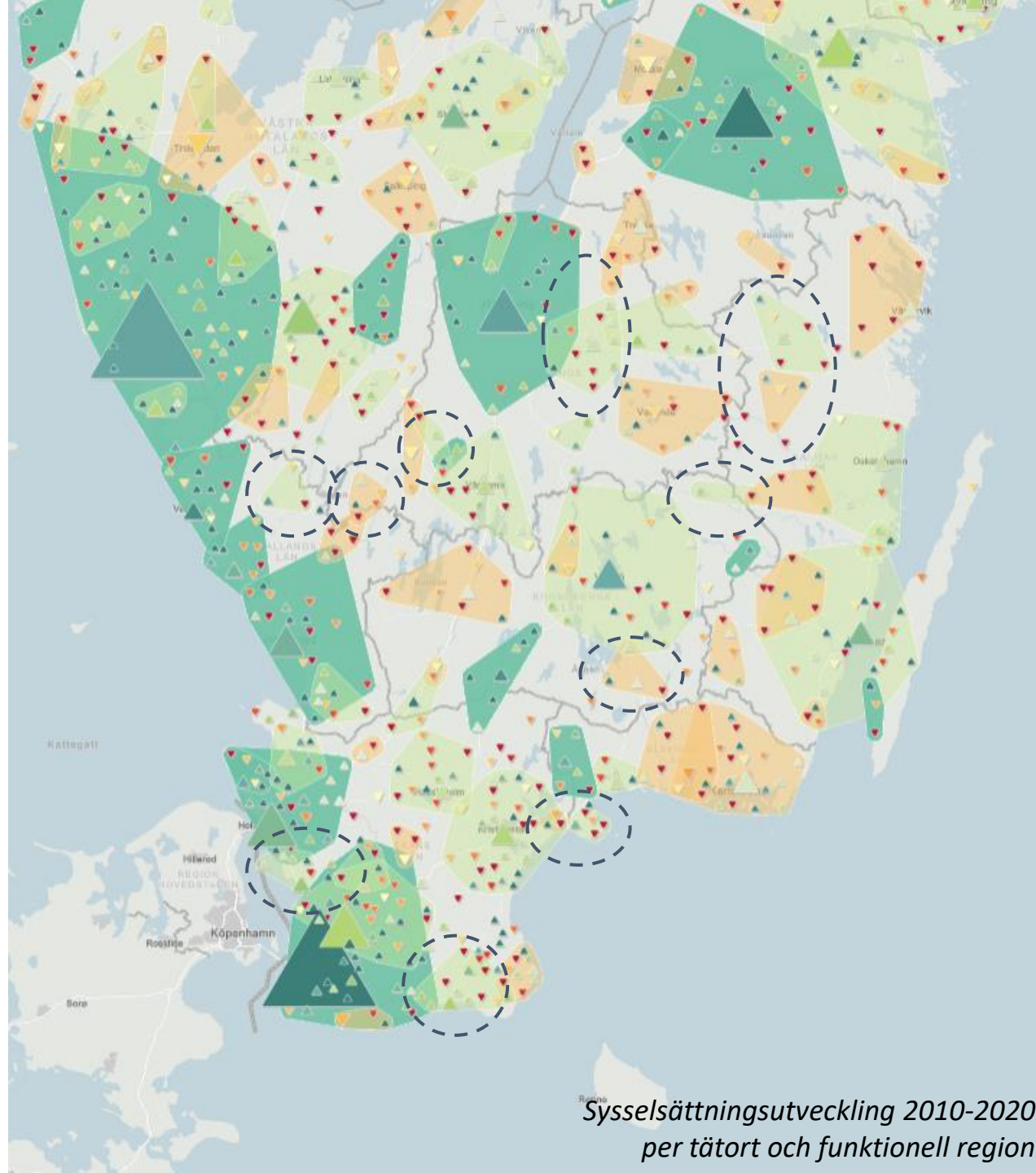
Stärkta funktionella samband är viktiga för...

- Ökad tillväxt i både jobb och produktivitet
- Inkludering av fler
- Minskad lokal sårbarhet
- Snabbare återhämtning efter kriser och lågkonjunkturer

Ökad funktionalitet kan ske både genom...

- Regionförstärkning - ökad integrering inom en funktionell region (regionförstärkning)
- Regionförstoring - ökad integrering mellan regioner (regionförstoring).

I båda fall med potential till skalfördelar, ökad matchning och specialisering

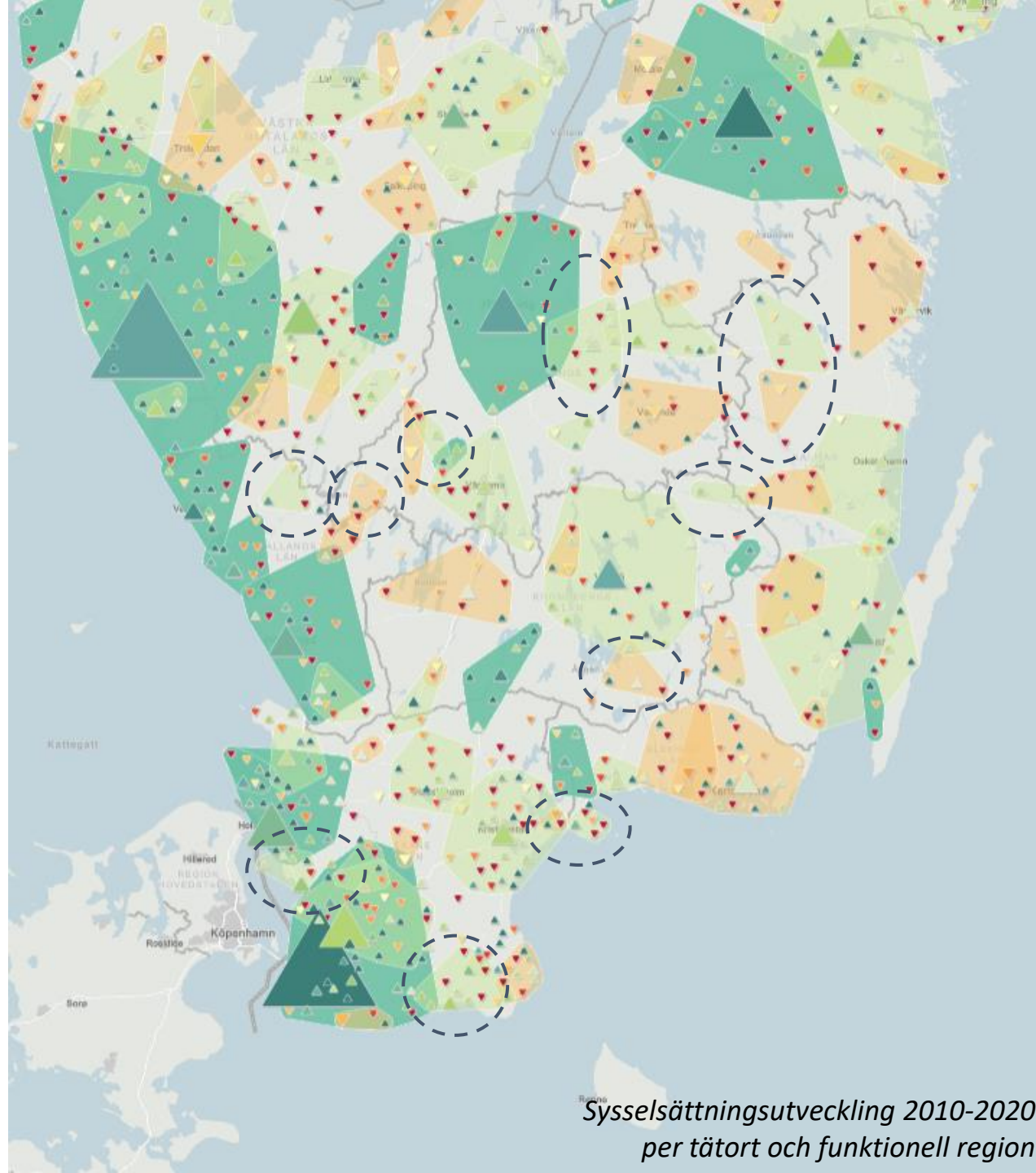

*Sysselsætningsudveckling 2010-2020
per tätort och funktionell region*

Påverkan på de funktionella sambanden

Funktionella samband är ständigt under förändring

- ...men långsamt. Befolkning, sysselsättning, näringslivsprofil och transportsystem är alla strukturerande för funktionella samband och i förlängningen utvecklingsförutsättningarna
- Snabbast går utvecklingen i de mer tätbefolkade delarna av Sydsverige

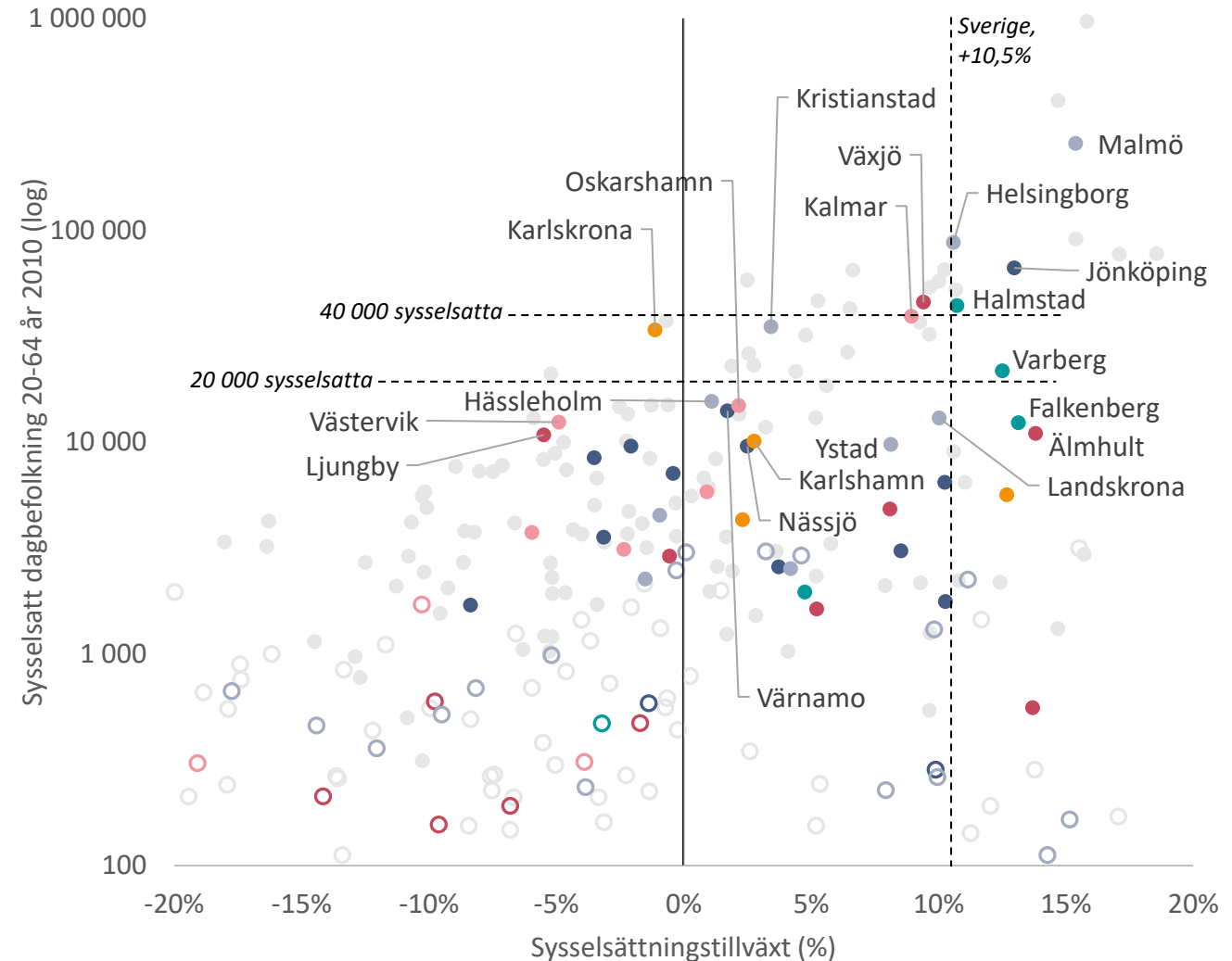
*Sysselsättningsutveckling 2010-2020
per tätort och funktionell region*

Tröskelvärde för självförstärkande tillväxt?

Undersökt på funktionella regioner 2010-2020

- Alla Sveriges funktionella regioner med över 25 000 invånare år 2010 växte i befolkning efterföljande decennium
- Alla Sydsveriges funktionella regioner med *mer än en tåtort* växte i befolkning 2010-2020
- *Nästan* alla Sveriges funktionella regioner med mer än 20 000 sysselsatta 2010 växte i sysselsättning 2010-2020
- Sysselsättning på 40 000 eller mer gav utveckling i nivå med eller över riket som helhet

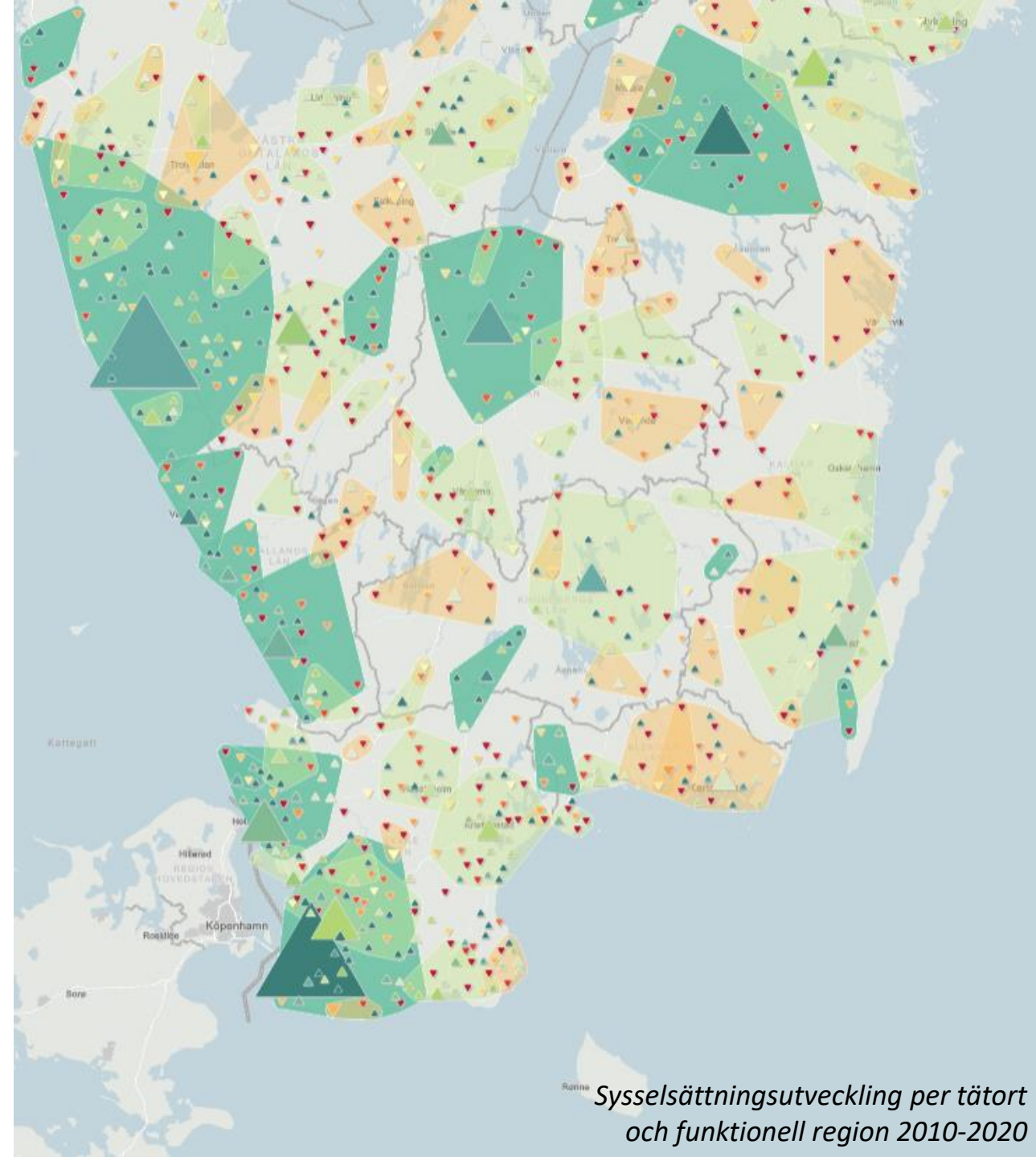
Ensam är inte stark!

Slutsatserna i korthet

Rådande utveckling i Sydsverige speglar i hög grad teoribildningar inom ekonomigeografisk forskning

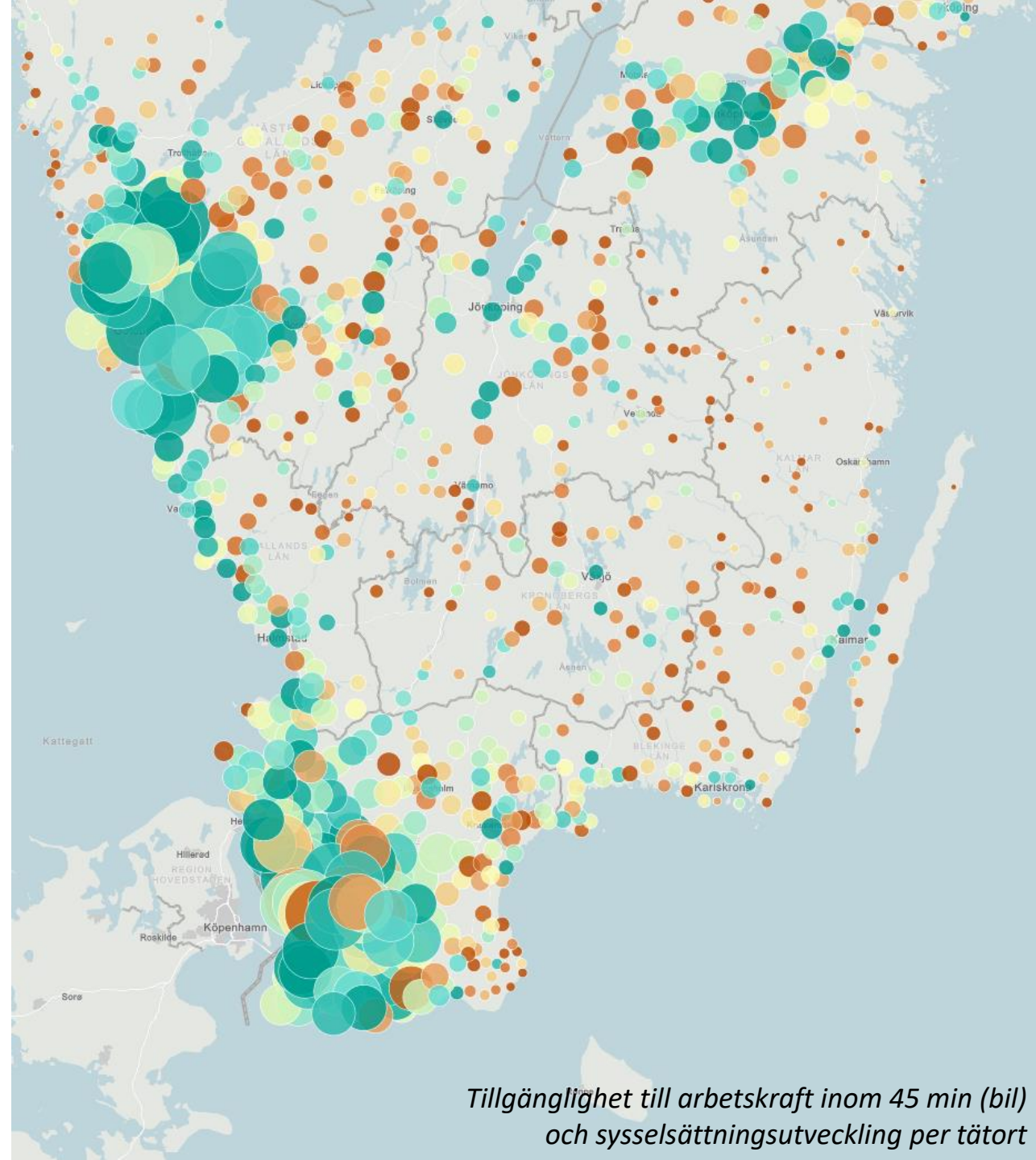
- Sydsveriges Ortsstruktur och funktionella samband är i hög grad produkten av den rumsliga struktureringen av befolkning, jobb, kompetens samt transportsystemet som sammankopplar dessa
- Givet skillnader i de strukturella förutsättningarna mellan olika platser kan Sydsverige sägas ha en generellt god funktionalitet
- Där de strukturella förutsättningarna är som mest gynnsamma är också utvecklingen över tid starkare och vice versa
- En pågående koncentrering av befolkning och i synnerhet sysselsättning – Både storregionalt, regionalt och lokalt
- Administrativa gränser är i stor utsträckning sekundära

Slutsatserna i korthet

Tillgänglighetsbegreppet är centralt för att förklara utvecklingen

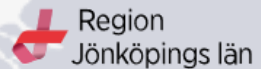
- Tillgänglighet beror av både storlek och avstånd. Vissa platser får ökad tillgänglighet enbart genom att befolkning och sysselsättning växer. Andra tvärt om – utan aktiva insatser minskar tillgängligheten i takt med minskad befolkning och sysselsättning.
- Större tätorter och geografier har fördelar som gör att de växer snabbare än andra platser. Närhets- och tillgångsfaktorer. Hög tillgänglighet till arbetskraft och kompetens, arbetstillfällen, dynamisk branschmix.
- Mindre orter och landsbygder har generellt lättare att växa befolkningsmässigt än i antal jobb. De mindre platser som har mest gynnsamma förutsättningar i relation till pågående trend är de med högst tillgänglighet till större arbetsmarknadscentrum.

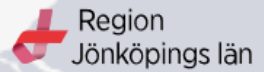
Tillgänglighet till arbetskraft inom 45 min (bil) och sysselsättningsutveckling per tätort

Tack!

Läs mer på
regionsamverkan.se/funktionalitet

Frågor

REGIONSAMVERKAN SYDSVERIGE

Hur tar vi materialet vidare?

Jesper Borgström, Regionsamverkan/Region Skåne
& Ida Hedberg, Region Jönköpings län

Tack!

Läs mer på
regionsamverkan.se/funktionalitet

